

Visiedocument gedrag 2019-2023

Visiedocument Gedrag
Caeciliaschool, Amersfoort
September 2019

Geschreven door:
Carolien Verheyden – Intern Begeleider
Maaïke Hak - Gedragsspecialist

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
INLEIDING	4
HOOFDSTUK 1 - KIJK OP GEDRAG VOLGENS LEERKRACHTEN EN OUDERS	5
HOOFDSTUK 2 – THEORETISCH KADER EN DE UITVOERING IN DE PRAKTIJK	6
2.1 OMGAAN MET GEDRAGSPROBLEMEN IN DE CONTEXT VAN PASSEND ONDERWIJS	6
2.2 DE FUNCTIE VAN GEDRAG	6
2.3 HET PRIMAIRE PROCES EN DE PREVENTIEPIRAMIDE	6
2.4 DE INTERACTIEDRIEHOEK	9
2.5 SEL-COMPETENTIES	10
2.6 HET BELANG VAN GROEPSDYNAMICA	11
2.7 SOCIALE VEILIGHEID BINNEN DE SCHOOL	10
BIJLAGEN	12
KWALITEITSKAART	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

Inleiding

De Caeciliaschool is een basisschool in Amersfoort met een katholieke identiteit. De school staat in de wijk Randenbroek, maar er komen kinderen uit verschillende wijken naar de Caeciliaschool. De leerling populatie op de Caeciliaschool is een goede afspiegeling van de samenleving: er zitten zowel autochtone als allochtone leerlingen op school. De school heeft 384 leerlingen. Op school wordt volgens het principe van coöperatief leren gewerkt, wat samenwerken tussen de kinderen bevordert. Om preventief te kunnen gaan werken is er een gedragsspecialist binnen de school aangesteld die in samenwerking met de intern begeleider (IB) leerkrachten ondersteunt. Een hieruit volgende opdracht voor de gedragsspecialist en IB is het opstellen, bijhouden en implementeren van het visiedocument gedrag. Om ervoor te zorgen dat dit visiedocument een breed draagvlak heeft is de input van leerkrachten, ouders en leerlingen hierin meegenomen. Eveneens wordt iedere 2 jaar vanuit de KPOA een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder ouders, personeel en leerlingen vanaf groep 5.

In het eerste hoofdstuk is de visie op gedrag vanuit het team en ouders te lezen. Hieruit zijn vijf pijlers voortgekomen. Deze pijlers zijn in het tweede hoofdstuk van theoretische onderbouwing voorzien. Vanuit deze theoretische onderbouwing wordt uitgelegd hoe de concrete invullen ervan in de dagelijkse praktijk zichtbaar is. Het document wordt afgesloten met de kwaliteitskaart sociale veiligheid/gedrag. De kwaliteitskaart is een document waarin de aanpak, afspraken en ambities van de Caeciliaschool zijn vastgelegd.

Hoofdstuk 1 - Kijk op gedrag

De Caeciliaschool werkt op het gebied van SEL (sociaal emotioneel leren) vanuit 5 concrete pijlers:

INTERACTIE DRIEHOEK (LEERLINGEN, SCHOOL, OUDERS)

Op de Caeciliaschool willen we gaan werken volgens de interactie driehoek. We vinden het belangrijk dat leerlingen, school en ouders samenwerken om zowel preventief (vooraf) als curatief (achteraf) aan gedrag te werken. Het is belangrijk dat er in de driehoek sprake is van wederzijds vertrouwen.

BINNEN HET KADER RUIMTE HEBBEN OM JEZELF TE ZIJN (LEERLINGEN, SCHOOL, OUDERS)

Op de Caeciliaschool mag iedereen zichzelf zijn. Daarbij is het belangrijk dat we ons aan de gezamenlijk opgestelde afspraken en regels houden. Binnen het kader geven we elkaar de mogelijkheid eigen grenzen aan te geven. Daarmee handelen we zichtbaar vanuit dezelfde grondhouding. De grondhouding op de Caeciliaschool blijft na het opstellen regelmatig onderwerp van gesprek. Werknemers van de school hebben een voorbeeldfunctie om de grondhouding actief uit te dragen.

WE WERKEN VANUIT DRIE KAPSTOKREGELS EN MAKEN HIER CONCRETE UNIFORME AFSPRAKEN OVER

De drie kapstokregels op de Caeciliaschool worden;

- We zorgen goed voor onszelf
- We zorgen goed voor elkaar
- We zorgen goed voor onze omgeving

Aan de hand van deze drie kapstokregels worden afspraken gemaakt. Het is belangrijk dat alle leerlingen en teamleden hun commitment hier aan geven. Binnen de school zijn we consequent in het naleven van deze afspraken. De gedragsverwachtingen in de groepen en in de algemene ruimtes moet voor een ieder duidelijk een eenduidig zijn en is er na de vakanties aandacht voor de gedragsverwachtingen. Daarnaast zijn de afspraken zichtbaar in de school voor een ieder die de school binnen loopt.

Op school voelen we ons veilig elkaar complimenten en feedback te geven. Mocht het niet lukken een regel na te leven zullen er uniforme consequenties volgen. Van belang is dat een leerling in alle gevallen hulp geboden zal worden om een eventuele herhaling van het probleem te voorkomen. Informatie hierover volgt in een later hoofdstuk.

LEERLINGEN EN COLLEGA'S IN HUN KRACHT ZETTEN - 'WIJ GEVEN LEREN KLEUR'

Op de Caeciliaschool vinden we het belangrijk dat we oog hebben voor elkaars talenten. Door elkaars kwaliteiten te erkennen en te benutten worden medewerkers, leerlingen en ouders in hun kracht gezet. Om deze kwaliteiten te kunnen ontdekken vinden wij het belangrijk om open en persoonlijke gesprekken te hebben. Zo voeren we aan het begin van het schooljaar startgesprekken waarbij de leerlingen aanwezig zijn. Zij kunnen immers zelf het beste aangeven waar zij behoeften aan hebben.

ALS JE ZIET DAT IEMAND IETS GOED DOET, GEEF JE EEN COMPLIMENT. EN ALS JE ZIET DAT IEMAND IETS FOUT DOET, DAN BIED JE HULP AAN

Op de Caeciliaschool vinden wij het belangrijk dat we elkaar positief benaderen. Als mensen in onze omgeving iets goed doen geven we complimenten. Als iemand iets niet goed doet, bieden we hulp aan. Deze hulp is oplossingsgericht en is gericht op autonomie.

Om het gewenste gedrag te bereiken is van belang dat de interactionele driehoek zich continu bewust is van de visie, de uitgangspunten en de concrete vertaling daarvan. In de praktijk zetten we 'de complimentendienst' in om deze grondhouding vorm te geven.

De uitwerking van bovenstaande pijlers is te vinden in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 2 – Theoretisch kader en de uitvoering in de praktijk

2.1 OMGAAN MET GEDRAGSPROBLEMEN IN DE CONTEXT VAN PASSEND ONDERWIJS

Doel van passend onderwijs is dat alle leerlingen dichtbij huis, als het kan op een reguliere school, hun talenten kunnen ontplooien. In het kader van passend onderwijs is er een grote belangstelling voor het voorkomen en het adequaat omgaan met gedragsproblemen. Het lukt scholen steeds beter om gedragsproblemen te signaleren, maar dit leidt niet altijd tot effectieve acties (Onderwijsraad, 2010). Scholen en leerkrachten zoeken naar manieren om het onderwijs aan leerlingen met gedragsproblemen op een op hen toegesneden manier aan te bieden. Het denken en handelen van de leerkracht staat centraal bij de preventie en aanpak van gedragsproblemen. Goed onderwijs en de relatie tussen de leraar en leerling zijn de belangrijkste factoren bij een effectieve preventie van gedragsproblemen.

De Caeciliaschool biedt onderwijs aan vanuit de onderwijsbehoeften van de leerlingen: de school werkt met de 7 uitgangspunten van Handelingsgericht Werken. Op de Caeciliaschool bieden wij passend onderwijs voor elk kind en wordt er gewerkt met zorgniveaus. Wij hanteren binnen de school 4 niveaus van zorg. Het 5^e niveau van zorg houdt in dat wij als school de zorg zelf niet meer kunnen bieden en wij de zorg over de leerling overdragen naar een andere onderwijsplek. De volledige inhoud van de zorgniveaus zijn te vinden in het schoolondersteuningsprofiel.

Daarnaast houden wij op de Caeciliaschool ook van een uitdaging en kijken wij graag binnen onze mogelijkheden naar wat wij kunnen bereiken om de leerling zo lang mogelijk bij ons op school te houden. De mogelijkheden die binnen school zijn, zijn onder andere de verschillende specialisten die op school werkzaam zijn en de samenwerking tussen de verschillende zorginstanties die zorg kunnen bieden om een leerling zo goed mogelijk te begeleiden.

Alle interventies en afspraken die op de Caeciliaschool worden toegepast rondom gedrag en SEL staan vermeld in de 'Kwaliteitskaart'. Deze is te vinden in de bijlage.

2.2 DE FUNCTIE VAN GEDRAG

Externe omgevingsfactoren beïnvloeden de ontwikkeling van een kind. Het is de actuele omgeving die de belangrijkste invloed heeft op het sociaal-emotioneel functioneren van kinderen. Gedrag is niet mogelijk zonder context. Gedrag, ook probleemgedrag, vindt altijd plaats in een bepaalde situatie. Het dient beschouwd te worden in relatie tot de omgeving waar het kind, met zijn gedragskenmerken, deel van uitmaakt. Het gaat dus vooral om de interactie en de afstemming tussen de leerkracht en het kind. Bij een positieve interactie spreken we van 'Goodness-of-fit' en bij negatieve interactie 'Poorness-of-fit'. Of er in de onderwijsleeromgeving sprake is van een goodness of fit hangt af van de mate waarin de capaciteiten, de motivatie en de gedragingen van de leerlingen een 'fit' vertonen met de verwachtingen, attitude en andere persoonskenmerken van de leerkracht.

2.3 HET PRIMAIRE PROCES EN DE PREVENTIEPIRAMIDE

De Onderwijsraad (2010) constateert dat het overgrote deel van de zorg aan leerlingen plaats kan vinden in het primaire proces. Het is wel van belang dat de leerkracht over voldoende kennis en vaardigheden beschikt. Daarnaast moeten er voldoende faciliteiten zijn om de leerkracht hierbij te ondersteunen. De preventie en aanpak van gedragsproblemen staat en valt met een positieve, actieve grondhouding en de relatie tussen leraar en leerling. Om de verschillende niveaus van preventie binnen de school helder te beschrijven wordt er gebruik gemaakt van de preventiepiramide. De preventiepiramide (Deklerck, 2011) is een model voor integrale en positieve preventie. Hierbij is de leefkwaliteit altijd het einddoel. Het model kan helpen om verschillende preventieve maatregelen te ordenen en in een bredere context te plaatsen. Dit werkt beter dan alleen de individuele maatregelen op zich. De piramide bestaat uit vijf niveaus (zie afbeelding). De bovenste vier niveaus kunnen actief door de school ingevuld worden.

Niveau 0: de maatschappelijke context

Het fundament van de piramide, niveau 0, is beschreven als: 'de samenleving in haar sociale, politieke en ecologische dimensie'. De school heeft hier als individuele organisatie weinig invloed op.

De Caecilaschool probeert toch invloed uit te oefenen op niveau 0 door samen met partners uit de wijk een samenwerkingsverband aan te gaan. Het samenwerkingsverband 'ABC-scholen' zorgt ervoor dat buurt, gemeente en instellingen gaan nadenken over een

pedagogische visie en concrete activiteiten om preventief problemen in de wijk te voorkomen.

Niveau 1: Algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat

Dit niveau draagt bij tot de leefkwaliteit binnen een school. Een goede inrichting hiervan draagt er toe bij dat leerlingen, leraren en ouders betrokken zijn bij de school. Zowel het individu als de groep voelen zich door deze maatregelen beter op school. De maatregelen zijn positief georiënteerd en worden niet gekozen op een preventieve karakter, maar ze zijn dit soms indirect wel. Als er een maatregel ingezet wordt met als doel preventief te werken valt deze onder niveau 2.

Wij werken met drie gouden schoolregels: je zorgt goed voor jezelf, je zorgt goed voor de ander en je zorgt goed voor de omgeving. Deze drie gouden schoolregels hebben ook een zichtbare plek in de schoolhal en zijn dus voor ieder die de school binnenloopt zichtbaar. Aan het begin van het schooljaar heeft iedere groep de vrijheid om deze drie regels specifieker te maken in maximaal 12 groepsafspraken. De leerlingen conformeren zich aan de groepsafspraken door na het opstellen ervan, hun handtekening te zetten. Binnen het team is afgesproken dat deze regels terug te zien zijn in de grondhouding van alle collega's en dat de afspraken zichtbaar zijn in de klassen. Daarbij is het van belang dat alle afspraken op een positieve wijze worden geformuleerd.

Naast de groepsafspraken zijn er ook voor in de algemene ruimtes van de school afspraken gemaakt en zichtbaar waarbij wordt verwacht dat een ieder die zich daar bevindt, aanhoudt. Onder de algemene ruimtes verstaan we de gang/hal, het leerplein, de toiletten en het schoolplein.

Niveau 2: Algemene preventie maatregelen

Niveau 2 beslaat algemene preventie maatregelen die leiden tot positief gedrag. Dit gaat op voor de leerlingen, leraren, ouders en de school. In dit niveau gaat het, in tegenstelling tot niveau 1, om directe preventie. De maatregelen uit niveau 2 komen voort uit een praktijkprobleem en zijn vervolgens niet-probleemgerichte maatregelen met een preventief doel en effect.

Op onze school werken wij coöperatief. Het coöperatief leren is een onderwijssituatie waarin de leerlingen in kleine groepen op een gestructureerde manier samenwerken aan een leertaak met een gezamenlijk doel. Hierdoor zijn de leerlingen gericht op het eigen leren, dat van een ander en het samen leren.

Op de Caecilaschool werken wij met de SEL-methode 'Kwink'. Deze methode richt zich specifiek op de ontwikkeling van de vijf SEL-competenties:

- Besef hebben van jezelf;
- Besef hebben van de ander;
- Keuzes kunnen maken;
- Zelfmanagement;
- Relaties kunnen hanteren.

Enkele keren per jaar komt de '[complimentendienst](#)' in de groepen en besteden zij aandacht aan de schoolafspraken op een positieve manier.

Om onze leerlingen handvatten te geven om op een ‘gezonde’ manier om te gaan met sociale media besteden wij hier in de week van de Mediawijsheid expliciet aandacht aan en haalt de SEL-methode Kwink deze onderwerpen ook aan.

Bovenstaande maatregelen dragen bij aan een hogere mate van betrokkenheid bij leerlingen, leraren en ouders. De maatregelen zijn positief geformuleerd en worden niet gekozen om een preventief karakter, maar zijn dit soms indirect wel.

Wanneer er op de Caeciliaschool nieuwe collega’s komen, vindt er een bijeenkomst plaats waarin aandacht is voor de sociaal-emotionele werkwijze op onze school.

Niveau 3: Specifieke preventiemaatregelen

Maatregelen in het derde niveau zijn gericht op het voorkomen van specifieke problemen. Preventie is het uitgangspunt en het doel. De maatregelen in dit niveau worden pas ingezet als niveau 1 en 2 niet afdoende werken. In tegenstelling tot niveau 2, zijn deze maatregelen probleemgericht.

Op de Caeciliaschool is het voor leerlingen mogelijk om faalangst- en weerbaarheidstrainingen te volgen. Deze worden gegeven door een leerkracht die hiervoor bevoegd is. Sinds het schooljaar 2017-2018 biedt de school het traject van de ‘[Familieklas](#)’ aan. De doelgroep bestaat uit leerlingen waarbij gedragsbelemmeringen in de klas leiden tot het in de weg staan van de eigen leerprestaties. Het traject duurt twaalf weken, 1 ochtend per week. Tijdens deze ochtend werken de leerlingen met een ouder, onder leiding van een Familieklasleerkracht, aan het gewone schoolwerk. Daarnaast hebben alle leerlingen persoonlijke leerdoelen die betrekking hebben op het verbeteren van het eigen gedrag. Uitgangspunt daarbij is ook dat het voor de leerling duidelijk is welke gedragsverwachtingen er gelden: school en thuis werken nauw samen.

Enkele leerkrachten op de Caeciliaschool zijn opgeleid om ‘Taakspel’ met leerlingen te spelen. Dit spel bestaat uit het helder formuleren van regels in de klas en deze regels inoefenen in de setting van een spel.

Ook wordt er op de Caeciliaschool gebruik gemaakt van het meetinstrument ZIEN! om het sociaal-emotioneel welbevinden in kaart te brengen. De uitslagen hiervan worden met de gedragspecialist en IB-er besproken. Wanneer het nodig is zullen er interventies ingezet worden om het sociaal-emotioneel welbevinden te verhogen.

Niveau 4: Curatieve maatregelen

De top van de piramide bestaat uit maatregelen die worden ingezet op het moment dat er zich een probleem heeft voorgedaan. De aanpak richt zich op stopzetting en curatie van het probleem. Kijkend naar de piramide is de mate van probleemgerichtheid op dit niveau het grootst, het probleem heeft zich immers al voorgedaan. Bij alle maatregelen geldt dat bemiddeling in problemen beter helpt dan autoritair optreden, het is belangrijk dat leerlingen inzicht krijgen in de situatie (Deklerck, 2011).

Op de Caeciliaschool zijn de volgende curatieve afspraken gemaakt:

Time out:

- Leerlingen worden in principe niet de klas uitgestuurd. De time-out vindt plaats binnen de groep (tafel tegen muur, verder niet deelnemen aan groepsproces).
- Mocht een leerkracht van mening zijn dat een leerling de groep (in uitzonderlijke gevallen) moet verlaten dan zoekt de leerkracht een plek in een andere groep. Een time-out op de gang is geen mogelijkheid: een leerling bevindt zich ten alle tijden onder toezicht van een volwassene. Afspraak hierbij is dat de time-out nooit langer duurt dan de leeftijd van de leerling.

Het stappenplan:

Als een leerling grensoverschrijdend gedrag vertoont, heeft de leerkracht de mogelijkheid het stappenplan in te zetten. Het stappenplan wordt in enkele gevallen preventief ingezet om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen.

Gedrag dat blijft terugkeren wordt door de leerkracht met de IB besproken. Deze zal kijken of de expertise van de gedragspecialist ingezet zal worden. De IB zal waar nodig, samen met leerkracht, contact zoeken met ouders.

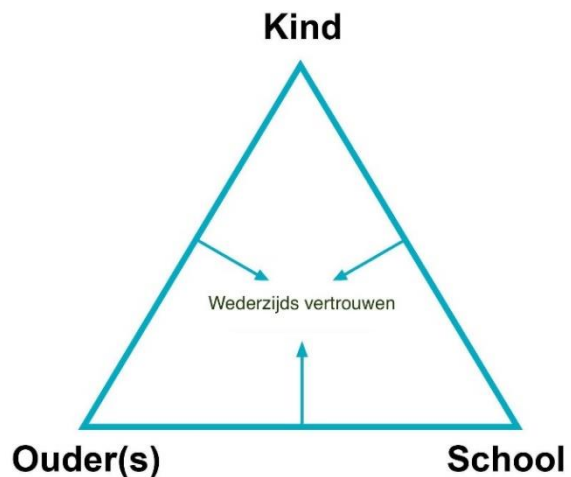
Mochten er naast de genoemde interventies situaties ontstaan waarbij de betreffende leerling een gevaar voor zichzelf en de omgeving is, zal de procedure van schorsen en verwijderen worden gestart.

2.4 DE INTERACTIEDRIEHOEK

De interactiedriehoek staat centraal voor de samenwerking tussen kind, ouders en school.

Om deze samenwerking zo optimaal mogelijk te laten verlopen moet er sprake zijn van wederzijds vertrouwen en transparante communicatie.

- De gehele driehoek is op de hoogte van de afspraken en werkwijze van de school rondom gedrag. Zowel preventief als curatief. De school zorgt voor een passende communicatie. Het is van belang dat elke schakel van de driehoek (kind, ouder, school) op de hoogte is van de verwachtingen en verantwoordelijkheden.
- Het is van belang dat er in de driehoek wederzijds vertrouwen is in elkaar en in de gemaakte afspraken. Op het moment dat er sprake is van wederzijds vertrouwen zullen de schakels dezelfde gedragsverwachtingen uitdragen en hier naar handelen.
- Bovenstaand vertrouwen is gedurende het hele schooljaar van groot belang. Deze afspraken zijn vooral preventief. Op het moment dat de school curatief aan probleemgedrag werkt is een samenwerking, gebaseerd op dit vertrouwen, essentieel. Om elkaar te versterken als partner is een gesprek met alle schakels uit de driehoek noodzakelijk. Zodat een ieder mee kan denken en werken aan de oplossing.
- Op het moment dat er een verstoring is in het evenwicht tussen de schakels is de driehoek uit balans. Direct met elkaar in gesprek gaan is hierbij noodzakelijk. Elke schakel van de driehoek heeft hier zijn eigen verantwoordelijkheid in.

Om de interactiedriehoek te waarborgen, voeren wij aan iedere start van het schooljaar startgesprekken, proberen wij ouders zoveel mogelijk te betrekken bij zowel de cognitieve- als de sociale ontwikkeling van hun kind en hechten wij waarde aan de betrokkenheid van ouders indien er een stappenplan moet worden ingezet.

2.5 SEL-COMPETENTIES

De definitie van sociaal-emotioneel leren is: het ontwikkelproces waarmee je fundamentele levensvaardige (SEL-competenties) verwerft zodat we onszelf, onze vriendschappen en ons werk effectief en moreel verantwoord kunnen vormgeven. De kinderen kunnen dit bij een gedegen aanpak dit op school oefenen en leren. Belangrijk voor nu en later. Ook in het kader van burgerschap, sociale integratie en mediawijsheid.

Relaties kunnen hanteren

- Relaties aangaan gebaseerd op samenwerking
- Sociale druk weerstaan
- Conflicten oplossen

Besef hebben van jezelf

- Kunnen inschatten van je eigen gevoelens
- Kennis hebben van je interesses, waarden en kracht
- Een gezond zelfvertrouwen

Besef hebben van de ander

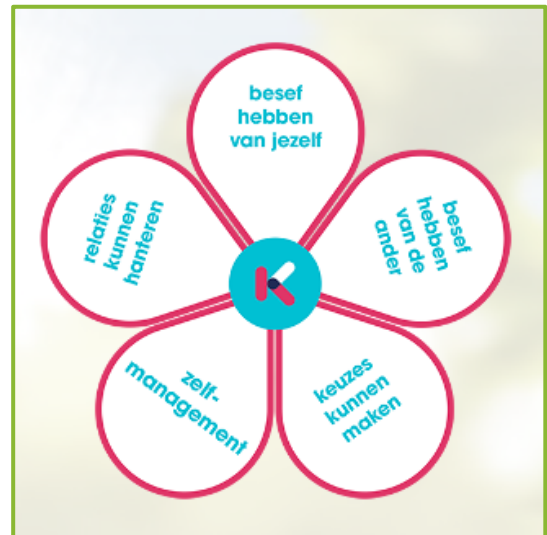
- Empathie
- Perspectief nemen
- Verschillen tussen individuen en groepen herkennen en waarderen
- Sociale cues juist interpreteren

Keuzes kunnen maken

- Weloverwogen kiezen met de juiste aandacht voor jezelf en de ander
- Bijdragen aan een positief klimaat in je school
- Verantwoordelijkheid nemen voor je eigen gedrag

Zelfmanagement

- Impulscontrole bij stressvolle situaties
- Omgaan met heftige emoties
- Doelgericht gedrag

Om de leerlingen handvatten te geven om aan bovenstaande SEL-competenties te werken, maken we gebruik van de SEL-methode Kwink. Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL). Inclusief burgerschap, sociale integratie en mediawijsheid. Voor groep 1 t/m 8 van het primair onderwijs. Kwink biedt een doordacht SEL-programma, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Praktisch en actueel. Gericht op preventie en de kracht van een veilige groep. Kwink richt zich op het primaire preventieniveau en is hiermee

- Voorkomt verstorend gedrag en pesten
- Kent een groepsbrede, preventieve aanpak
- Verhoogt de leeropbrengsten
- Sluit aan bij passend onderwijs
- Werkt handelingsgericht
- Heeft als basis het ADI-model (direct instructiemodel)

Kwink is bereikbaar via de website; www.kwinkopschool.nl Alle leraren krijgen een eigen inlogcode voor deze website. Een les Kwink bestaat uit 7 stappen; terugblik, oriëntatie, uitleg, begeleidde inoefening, zelfstandige verwerking, evaluatie, terug en vooruitblik. Per les is een handleiding voor de

leerkracht beschikbaar. Een les duurt gemiddeld 45 min. Het is belangrijk dat een leerkracht aandacht heeft voor de 'transitie'. Hiermee wordt het onderwerp uit de les doorgetrokken in de dagelijkse praktijk.

De SEL-competenties staan ook in verbinding met ZIEN!. ZIEN! is een online meetinstrument dat wordt gebruikt om de sociaal-emotionele ontwikkeling in kaart te brengen en de sociale veiligheid in de groepen 3 t/m 8 te monitoren. Om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen uit groep 1 en 2 te monitoren, wordt gebruik gemaakt van de methode 'Leerlijn jonge kind'.

2.6 HET BELANG VAN GROEPSDYNAMICA

Uit onderzoek blijkt dat het actief en bewust werken aan groepsdynamica een grote invloed heeft op de sfeer in de groep. Daarom kiezen wij er op de Caeciliaschool voor om aan de fases van de groepsdynamica aandacht te besteden.

Vijf bepalende groepsfases

Hoe wordt een klas een prettige groep? Dat gaat niet vanzelf. Vragen die spelen zijn: Wie bepalen de sfeer? Wie is de leider? Zijn er ook informele leiders? Wie zijn de meelopers? Jarenlang onderzoek naar groepsdynamica toont aan dat een leraar die rekening houdt met de fases die een groep doormaakt en daar zowel sturend als volgend in acteert, de beste voorwaarden creëert voor een succesvol en prettig jaar. Die groepsfases zijn:

1. Forming: kennismaking en oriëntatie: wie is wie en hoe werkt het hier
2. Norming: normen, regels en gedragsverwachtingen
3. Storming: de strijd om de hiërarchie, een sociaal 'gevecht' om op verbaal, fysiek en 'digitaal' vlak zo hoog mogelijk te komen
4. Performing: zijn de eerste drie fases goed verlopen, dan is dit de periode van een positief leer- en leefklimaat en is de klas een groep
5. Adjourning/Termination: de periode van voorbereiden op het afscheid.

Hoe lang elke fase duurt valt moeilijk in zijn algemeenheid te zeggen, maar grof gesproken moeten de fases van forming, norming en storming voor een verder prettig en succesvol jaar met de groep voor de herfstvakantie goed zijn doorlopen.

Op de Caeciliaschool worden de 'Gouden weken' gehanteerd. Dit zijn de weken in de eerste periode van het nieuwe schooljaar: vanaf de start van de zomervakantie tot aan de herfstvakantie.

Daarnaast wordt de sociale veiligheid in de groepen gemeten door middel van een vragenlijst die de leerlingen van groep 5 tot en met 8 invullen. Aan de hand hiervan wordt gekeken welke interventies er nodig zijn om de sociale veiligheid te vergroten.

2.7 SOCIALE VEILIGHEID BINNEN DE SCHOOL

Om aan te geven wat er onder het woord pesten wordt verstaan is het van belang de definitie helder te krijgen. Een van de meest gebruikte definities van pesten is van Olweus: *'Een leerling wordt gepest of tot slachtoffer gemaakt wanneer hij of zij bij herhaling wordt onderworpen aan de negatieve handelingen van een of meer medeleerlingen.'* (Goossens, Vermande en van der Meulen, 2012, p.13). Aan deze definitie dienen nog twee kenmerken toegevoegd te worden. Allereerst is pesten *intentioneel* (het gebeurt altijd expres, nooit onbewust) en daarnaast is er een *verschil in macht* tussen dader en slachtoffer.

Een meer recente en veelgebruikte definitie voor pesten is van Salmivalli (2010): *'Pesten is een subtype van agressief gedrag, waarbij één of meerdere individuen bij herhalen een betrekkelijk machteloze ander aanvalt, vernedert en of buitensluit'* (Goossens, Vermande en van der Meulen, 2012, p.13). Ook bij deze definitie zijn drie basale kenmerken te onderscheiden. Allereerst is ook hier sprake van *intentie*, er is sprake van een *herhaling over tijd*, en ook hier is er sprake van *machtsverschil*. Impulsieve of agressieve reacties op provocaties worden dan ook niet als pesten gezien. *'Pesten is juist*

weloverwogen en proactief, zonder dat er sprake is van uitlokking' (Goossens, Vermande en van der Meulen, 2012, p. 14).

Uit de wetenschappelijke literatuur rondom pesten blijkt dat je moet uitgaan van het verantwoordelijkheidsgevoel van de groep wil je pesten een halt toeroepen. Daarom is het belangrijk met name in de groepsfase van de 'storming' extra aandacht te besteden aan de waarden van de groep. Het gaat dan om aspecten als: mogen zijn wie je bent (diversiteit), respect voor de ander, empathie en de kracht van een positieve groep. Ook een scherpe definitie van pesten helpt om bewust te zijn om welk gedrag het eigenlijk gaat bij pesten. We spreken van pesten als het agressieve gedrag doelbewust is, langere tijd aanhoudt en er sprake is van machtsongelijkheid.

Op de Caeciliaschool zijn er twee vertrouwenspersonen beschikbaar om de sociale veiligheid van onze leerlingen te waarborgen: Carolien Verheyden en Maaïke Hak.

De Caeciliaschool heeft het vignet 'Gezonde school' behaald. Het vignet Gezonde School is een kwaliteitskeurmerk voor scholen die werken aan het verbeteren van de gezondheid van hun leerlingen. De Gezonde school heft 4-pijlers:

1. Gezondheidseducatie: in de lessen is er structurele aandacht voor gezondheid. Bijvoorbeeld door op een thema een lespakket uit te voeren.
2. Fysieke en sociale omgeving: gezond gedrag stimuleren door aanpassingen in de fysieke en sociale omgeving. Denk hierbij aan een beweegvriendelijk of 'groen' schoolplein en aan het betrekken van ouders bij Gezonde School.
3. Signaleren: gezondheidsproblemen worden gesignaleerd. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van een volgsysteem voor het bewegingsonderwijs of de sociaal emotionele ontwikkeling.
4. Beleid: alle maatregelen voor de gezondheid van leerlingen en leraren zijn vastgelegd in het schoolbeleid.

Sociale media is een fenomeen dat steeds meer zijn plaats inneemt in de huidige maatschappij. Om onze leerlingen handvatten te geven om op een 'gezonde' manier om te gaan met sociale media besteden wij hier in de week van de Mediawijsheid expliciet aandacht aan en haalt de SEL-methode Kwink deze onderwerpen ook aan.

Op school hebben wij uniforme afspraken gemaakt. Deze uniforme afspraken zijn zichtbaar in de algemene ruimtes, hebben betrekking op het actief en systematisch toezichthouden bij het buiten spelen en zijn er richtlijnen voor de invulling van de groepsafspraken.

Wanneer wij nieuwe collega's verwelkomen op school wordt er een bijeenkomst georganiseerd om hen onze sociaal-emotionele werkwijze toe te lichten om ervoor te zorgen dat ook zij een bijdrage kunnen leveren aan de sociale veiligheid op school.

Kwaliteitskaart

Onderwerp	Sociale veiligheid - Gedrag
Verantwoordelijke/ Proceseigenaar	Maaïke Hak
Tijdspad	2018-2022
Geëvalueerd	Januari 2021

Beschrijving

Op de Caeciliaschool mag iedereen zichzelf zijn. Daarbij is het belangrijk dat we ons aan de gezamenlijk opgestelde afspraken en regels houden. Binnen het kader geven we elkaar de mogelijkheid eigen grenzen aan te geven. Daarmee handelen we zichtbaar vanuit dezelfde grondhouding. De grondhouding op de Caeciliaschool blijft na het opstellen regelmatig onderwerp van gesprek. Werknemers van de school en de ouders hebben een voorbeeldfunctie om de grondhouding actief uit te dragen.

We vinden het belangrijk dat er een veilig leerklimaat heerst op school en dat we preventief handelen.

Op de Caeciliaschool hanteren we de drie schoolafspraken:

- We zorgen goed voor onszelf
- We zorgen goed voor elkaar
- We zorgen goed voor onze omgeving

Deze afspraken zijn zichtbaar in de hele school.

Aanpak

Hoe ziet het er in de praktijk uit:

- We hanteren de drie schoolafspraken.
- Leerkrachten en ouders hebben een voorbeeldfunctie.
- We starten het schooljaar met de gouden weken. In deze weken besteden we veel aandacht aan de groepsvorming.
- In de algemene ruimtes van school zijn de gedragsverwachtingen zichtbaar. Wij dragen hiervoor samen de verantwoordelijkheid.
- Binnen de groepen worden er groepsafspraken gemaakt vanuit de drie schoolafspraken. Deze afspraken worden in samenspraak met de leerlingen gemaakt.
- Na de zomervakantie en gedurende het schooljaar komt de 'complimentendienst' in de groepen en besteden zij aandacht aan de schoolafspraken op een positieve manier. Vanaf januari 2021 wordt positief gedrag bekrachtigd door middel van een puntensysteem: *Leerkrachten en ondersteunend personeel delen beloning uit aan de kinderen wanneer er sprake is van positief gedrag. Bij een x aantal bloemetjes volgt er een klassenbeloning. De bloemetjes kunnen worden ingeleverd bij MT en ondersteunend personeel in ruil voor een balletje. Wanneer er voldoende balletjes zijn behaald, wordt er een schoolbrede beloning geregeld in overleg met de leerlingenraad.*
- Op de Caeciliaschool is een gedragspecialist aanwezig. Deze is altijd bereikbaar voor ondersteuning- en hulpvragen.

- Indien er externaliserend gedrag wordt vertoond, wordt er in overleg met de specialist/IB/teamleider en ouders een stappenplan ingezet. In extreme gevallen wordt het protocol schorsen en verwijderen ingezet, dit altijd in overleg met de schoolleiding.
- Tijdens de buitenspeel momenten wordt er actief en systematisch toezicht gehouden en is Sportivate aanwezig.
- De SEL-lessen worden wekelijks gegeven aan de hand van de methode 'Kwink op school'. Hierover hebben we uniforme afspraken.
- Wanneer er leerlingen zijn die extra onderwijsbehoeften hebben op het gebied van SEL/gedrag kunnen de leerlingen deelnemen aan de Familieklas en/of de SOVA-training. Aan beiden kunnen de leerlingen op school deelnemen en worden begeleidt door leerkrachten van school.
- Twee keer per jaar wordt het meetinstrument ZIEN! ingezet. De uitkomst hiervan wordt besproken met de gedragsspecialist waarna, indien nodig en gewenst, interventies volgen. Voor de groepen 1 en 2 wordt het meetinstrument 'Leerlijn jonge kind' gebruikt om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen in kaart te brengen.

Gehanteerde methode

- Kwink op school (SEL-methode)
- ZIEN! (SEL-meetinstrument in ParnasSys)
- Sociale-vaardigheidstraining 1x per jaar voor de groepen 3 t/m 6 voor geselecteerde leerlingen vanuit de groepsbespreking met IB
- Familieklas
- Sportivate
- Co-teaching
- Meidenvenijn is niet fijn

Methode onafhankelijke activiteiten aanbod

- Complimentendienst i.c.m. puntensysteem
- Stappenplan
- Gedragsverwachtingen in school

Ambitie

Wat willen we met elkaar bereiken?

- SOVA-training voor groep 1/2 en 7/8 (2020).
- Jaarlijkse start van de Familieklas
- De specialisten (waaronder SEL/gedrag) gaan in het schooljaar 2019-2020 aan de slag met Co-teaching

Kernresultaat

Hoe ziet het gewenste resultaat eruit?

Door preventief te werken aan gedrag en sociale veiligheid binnen school, heerst er een veilig schoolklimaat waarin alle betrokkenen zich veilig voelen en tot leren kunnen komen.

Streefcijfer

Meetinstrument

Welke meetinstrument gebruiken wij daarbij.

- ZIEN! + nabespreking van de profielen
- Observaties/klassenbezoeken
- Tevredenheidsonderzoek onder de leerlingen en ouders
- Kwinkles; leerkrachtgedrag
- Vragenlijst vignet 'Gezonde school – welbevinden'
- Evaluatie individuele leerlingbegeleiding

Activiteiten

Welke activiteiten ondernemen wij om de ambitie te realiseren?

- Overleg met gedragspecialist, IB en schoolleiding
- Inzet en motivatie van het team om de ambities te realiseren

Registratie

Wat noteren we waar?

- Incidenten en overige notities in ParnasSys
- Gebruiksdocumenten in Onedrive: 15ML-Team-General – Specialisten – Gedrag
- Bijlage van de ambitie/kwaliteitskaart gedrag/sociale veiligheid

Gebruikte literatuur

Welke informatie staat tot onze beschikking als je meer hierover wilt weten?

- Onderstaande bijlagen
- Boek: Overveld, K. van (2016) *Groepsplan gedrag*. Pica: Huizen
- Koot, S. van (2017) *Co-teaching. Meesterlijk begeleiden in het onderwijs*. Pica: Huizen
- Werkmap: Wal, S. van der (2019) *SEL en gedrag in de groep*. Pica: Huizen